

סופרי מדע-בידיוני רבים עוסקים בעבור דותיהם, במיפגש בין תושבי כדור-הארץ לבני פלאנטות אחרות. ייחודם ושילולם ההדרגתי של מחברי היספורים המדע-בידיוניים בדור האחרון, מתמקד על מסעות בלתי-חדלים של גיבורים בזמן, בממד ובעולמות המקבילים. לים, תוך ניצול "הממד הרביעי" והיעדר רות ב"מכונות-זמן" למיניהן. במקביל לי מסעות הנערכים לעתיד ולפלאנטות האחרות, מנוצל הממד הרביעי למסעות אל הי עבר של כדור-הארץ, ובאחד היספורים מנסה מישלמה להגיע לקיסרות האוסטרית הונגרית בדימומיה, בסוף המאה שעברה, במטרה למנוע את לידתו של אדולף היטלר ולשנות את פני מהלך ההיסטוריה, או למשל, מישלמה המתאמת למנוע את הרכבתה של פצצת-האטום.

אלף שנים יום אתמול כי יעבור

היעלמות ממדיהזמן, ופוטנציאל הדילוגים שיעמלו, הביאו לשילול הממד הספירואלי ולצירת שינוי תדמיות בילוגיות של גיבורי היספורים-הבידיוניים. כמו כלבים, למשל, כפי שנעשה בסיפור המבריק ביותר של קליפורד סימאק * עיר, תוך התמקדות במכילול בעיות אקולוגיות מובחנות, ואובדן הפרופורציות הגופניות האנושיות והפיכתן לאהרות. זהו סיפור התכלות האדם, כפי שהוא עולה מתוך אגדות שמספרים הכלבים מסביב למדורות, ומתארים בהן את האדם שהיה ואיננו עוד. במשך יותר מעשרים שנה הצליח צרכן הספרות הישראלית לעמוד כצוק איתן ושמי, רן, מול ניסיונות שנוערכו להחדרת ז'אנר היספורים המדע-בידיוני למדף-הספרים שלה. הניסיון הראשון נערך בידי המשורר יונתן רוטש, שתירגם כבר בשנות ה-50 אתמול לגינה של סיפורי מדע-בידיוני, תחת ה" כותרת היה היה בעתיד" * בעיקבותיו בא הניסיון של ראשית שנות ה-60, כוונתי לסידרת מצפן, שניסתה כוחה בפירסום סיפורי מדע-בידיוני, בסוף שנות ה-60 נערך ניסיון נוסף, שבמהלכו ראה אור אודיטיאה בחלל של ארתור סי. קלארק * * * שכמויות ממנו אכלסות עד היום את מה שני המו"לים פירסמו בבעיות. התפנית החלה לפני כשנה. היה זה ירי-החץ היספורי פרוזה שפירסם גיליון מיוחד שהוקדש לסיפורים המדע-בידיוני

* קליפורד סימאק, "עיר", עיברית: יוסף עזריאל, הוצאת "עם עובד", 234 עמודים (כריכה רכה).
** קרוסו, "היה היה בעתיד", עיברית: יונתן רוטש, הוצאת "קרני".
*** 2001, אודיטיאה בחלל" מאת ארן תור סי. קלארק, עיברית: ציפורה ווג, הוצאת "ביתן", 206 עמודים.

והעניק לה בכך לגיטימציה בעיני צרכני התרבות. שני סרטים שהוקדשו בשנה האחרונה בארץ, מילחמת הכוכבים ומיפגש גלים מן הסוג השלישי * ניפצו לחלוטין את אדישותו של צרכן התרבות הישראלית לסיפורים המדע-בידיוני. וכמנהג הישראליים, כאשר נוצרת נורמה תרבותית כלשהי, הריהי גואה על גזותיה. שתי ה" צאות-ספרים מכובדות ביותר, מסדה ועם עובד, החלו במהלך השנה האחרונה בהפקת סדרות-קבע של סיפורי מדע-בידיוני מתורגמים לעיברית. הצלחתן מעבר לכל שיי עור, וכמה מספרותן זכו תוך שבועות לאחר הופעתם במהדרות נוספות.

המדור הקרוב של "גמר של נייר" ("העולם הזה", 2130) יוקדש אף הוא לסיפורים המדע-בידיוניים, וייכרך בו "מונודוג" עם המשורר דוד אבידן, שפורסם בימים אלה את סיפורו "הישרדות מוויידינג".

רב מכר

היסטוריה בהיזון חוזר

בימים אלה ראתה אור הטריילוגיה הר מתקת אלה איזוק אסימוב (ראה: ציר טוטו), "המוסד" (Foundation) * הטריילוגיה היא סיפורו המתקת של מכוון קוסמי אנציקלופדיסטי, שנועד למנוע את התפוררותה של ממלכת האדם על-פני מישור הכוכבים האינסופי. יחד עם זאת מהווה הטריילוגיה המוסד ניתוח היסטורי, בחינת היסטוריה בהיזון-חוזר, עיקרי, הגיוני וקר של האימפריה הגאלאקטית. על-פי דגם סיפור הטריילוגיה מתחיל בשיאה של הי אימפריה, שהגיעה בשליטתה כמעט עד לשולי האינסוף, והמתנהלת מהכוכב טראני טור, מדען גאוני בשם הארי סאלדון מפתח תורת הסתברות על אודות אפשרויות ההתנגות החברתית-היסטורית של בני הגזע האנושי השולטים במרחבי החלל (פטיכור היסטוריה), ולטענתו, ניתן לצפות מראש במידה של חיזוי מדוייק לעתיד, בעזרת

* סטיון שפילברג, "מיפגש המסוג השלישי", עיברית: אליעזר כרמי, הוצאת "אור", 168 עמודים (כריכה רכה).
* איזוק אסימוב: "המוסד השמימי", "מוסד וקיסרות", "המוסד האחר", עיברית: עמוס גפן, 184 + 189 + 190 עמודים (שלושת הספרים בכריכה קשה).

שלושת חוקי הרובוטיקה ועוד ציטוטן

3. חייב רובוט לשמור על קיומו, כל עוד שמירה-עצמית זו אינה עומדת בסתירה לחוק הראשון או לחוק השני.

מתוך "המדריך לרובוטיקה" (מהדורה 56, 2058 לה"ט) **טרמינולוגיה** — איתורו (ראה מפה) היה מוזר לאור התפקוד שנקרא למלא בהיסטוריה הגאלאקטית, ועם זאת — רבים שכתבו עליו לא ניסו ולומר הגאלאקטי, כוכב לכת יחיד של שמש במודדת, עני במשאבים וחסר ערך כלכלי — בשל כל אלה לא יוסבר טרמינולוגיה חמש מאות השנים ש" חלפו מאז גילוי ועד שנחתו עליו ה" אנציקלופדיסטים ...

בלתי-ינמנע היה הדבר כי עם צמיחתו של דור חדש, חדל טרמינולוגיה להיטות יותר על הפסיכוכימיה האנושית והמורטור. עם המרידה האנציקלופדיסטית ניח ועלייתו של סאלבור הארדון, ראשון בשושלת גדולה של ...

מתוך "אנציקלופדיה קאלאקטיקה"

הפופולארי שבין מחברי סיפורים המדע-בידיוני בעולם, וכיום גם בישראל, הוא איזוק אסימוב, שרבים מספריו ראו באחרונה אור בעיברית. ספריו שראו אור בעיברית: מחר כפול תשע; אנוכי הרובוט; השמש העירוני; מה; מערות הפלדה; בארץ הרובוטים; גדול ורחב הוא העולם והטריילוגיה: המוסד (ראה: רבי-מכר) * איזוק אסימוב מצליח, בספריו הרבים, להקים מערכת של עולמות בלתי-חדלים וחסרי-רייק, המושגתים על חוקיות המתקבלת על הדעת. כמה דוגמות ב"שלושת חוקי הרובוטיקה" והערך "טרמינולוגיה" רצ"ב, והם מעידים על הפוטנציאל הגלום בו'אנר סיפורי זה:

1. לא יפגע רובוט בכל אדם שהוא, ולא יאפשר, על-ידי מחלל מצידו, שייגרם נזק לאדם.
2. ימלא רובוט אחר כל הוראה שתיתן לו מפי בני-אדם, לבד מאשר תם המיקרים שמילוי הוראה כזאת יעמוד בסתירה לחוק הראשון.

מיון סטטיסטי, את האירועים העומדים להתרחש, תחזית אלה מנבאות את שקי עתה של האימפריה הגאלאקטית, בעוד סביב נביא גאון הפסיכוכימיה מתרכזים תאים של אנשי-מדע ופסיכוכימיה טריונים.

הנהגת המערכת הקיסרית הושגת בכוחות הארי סאלדון ואנשיו להפיל אותה, וחשש זה מבוא את סאלדון לצפות אותו, ולמצוא אלטרנטיבה שתלכד את יצרי השליטה העכשווי של הקיסר, ואת יצרי שמירת הערכים התרבותיים והכלים הי מדעיים לעתיד-לבוא של הפסיכוכימיה טריונים. הפשרה: הגליית הפסיכוכימיה טריונים לכוכב טרמינוס. המצוי בקצה החיצוני של הגאלאקסי.

הנחת-היסוד של סאלדון היא, שיש בי כוח הפסיכוכימיה להתערב באופן פעיל בעתיד הגאלאקטי, על-ידי ייסוד שני "מוסדות", שירכוזו בידיהם מידע, כוח ואפשרויות שיקלו, בכוח שעתיד-הכוכב, על חי דושה של הציוויליזציה אחרי "ימי הביניים" הגאלאקטיים, ויקצור את "הראני סנס" העתיד לבוא בעקבותיהם.

התירוץ לנחיתתם של האנציקלופדיסטים, עורכי האנציקלופדיה הגאלאקטיקה ל" כוכב טרמינוס השמש, הוא חיבורה של האנציקלופדיה, אלא שתהליך המכאניזם הכלכלי-פוליטי של מתיישבי הכוכב מהיר למדי, תוך 150 שנה, מתחילים סוחרים בכני טרמינוס לטפח אימפריאליזם סוחר

על-פני הכוכבים השוכנים בשולי האימפריה המתפוררת. עם התפוררות הקיסרות עולה כוחם של בני טרמינוס, כאשר נישקם העיקרי הוא מיימנוקס וה"עיתון טכנולוגי". אלא שבשלב מסוים הל "שיקש" הליים הצפויים, ו"מוטאציה" אנזימית (הזאת "מיפלאציה") מצליחה להשתלט במלחמת-בזק על הפלאנטות שבשליטה בני כוכב טרמינוס והמוסד. שרידי המוסד מנסים לצאת למסעות שיובילו אותם אל המוסד ה"אחר", כדי שמוסד השמימי ינצל. מתוך הרפתקות הספר השלישי שבטריילוגיה מס' תבר, כי "המוסד האחר" הינו עיקר גאון כוונת המחשבתית של הרי סאלדון והפסיכוכימיה טריונים, והוא בבחינת שסתום בקרה ופיקוח על המשך האנושיות שבהלל. הטריילוגיה המוסד היא ספר-חובה בכל בית, בכל בית-ספר. זוהי סיפורת שיש בי כוחה להעניק ממדיות רצויה ליופיו, לעתיד, ולעבר הקרוב והרחוק. זהו ספר שניתן לבחון בעזרתו נושאים ישראלים מקומיים, כגון "מלכות בית שלישי" יש ראלית, וחלקם העולם בין מעצמות-העל בהווה, זוהי ספרות המעניקה רבי-מדמיות לזמן ולאדם, תוך שהיא מפארת ומהללת את פוטנציאל ההישרדות של המין האנושי.

* כל ספריו אלה של איזוק אסימוב ראו אור בעיברית ב"סיפריית המדע הדימי" יוני" של הוצאת "מסדה".

ה"סימפוזיום" של בקט * יגאל תומרקין על שאפס: בחטף

עור של יונה פישר ונפש של (חיים) גמזון... * השרמו"ל

עד כדי כך, שאם יורד גשם בניו-יורק פותחים מנהלי המוויאון את המטרות לאן... נראה לי כי למנהל הנוכחי יש עור של יונה פישר ונפש של גמזון... * להקת באר-שבע זכתה בשטיפה ביקורתית מטעם המבקר **בוטץ עברון**, על הצגת רומיאו ויוליה: "הדמויות השקספיריות האדירות התכווצו למדמים ליליפוטניים, בלי שמץ מהארגיה הרוננת במקור. אפילו התרבות של רומיאו, טייבאלט ומרקוויצ'ו — התגמדו והפכו אולרים, כך שהקרבות הרומנטיים הפכו תיגרות-רחוב עלובות, שבהן אנשים נדקרים ונרצחים כלכליים, לא נופלים בסיגנון מפואר. אחד מעמיתי העיר, שזהו חיקוי של סיפור הפרברים, שהוא עצמו חיקוי של רומיאו ויוליה..." * להקת תיאטרון חדשה, בשם הז'אנר תלויים, עומדת להתחיל בימים אלה להציג בארץ-אוי-דיז'נונג מהזה פרי-עטו של דודו וייר, העוסק בבני-ערובה יהודים המוחזקים בידי פלסטינים * שמועה בחוגי המו"לות העברית טוענת בעקשנות, כי מזכיר סיעת "הליכוד" בכנסת בעבר, **יעקב שביט**, המנסה כוחו גם בספרות, הקים בשותפות עם הונגו של שריה-עשייה, המיסחר והתיירות **יגאל הורביץ** והמפקדים עליו בתוראת היועץ-המישפטי, הוצאת-ספרים בשם יריב המפרטמת את ספריה בשותפות עם הוצאת הדר, תחת הכותרת המשותפת "יריב-הדר". בעליה של הוצאת הדר הוא **יעקב עמרמ**, שהיה בעבר הרחוק חבר מיפקדת הארגון-הצבאי-הלאומי (אצ"ל). ההוצאה **העקב** מתמסרת להוצאת ספרים בעלי גוון "לאומי" מובהק, משורר תל-אביבי בולט, ששמע את דבר הדירתו של יגאל הורביץ למולות העברית החל מכנה אותו "שרמו"ל" * הכתבים הכלכליים **צבי קסלר** ו**רב גנחובסקי**, שוקדים בימים אלה על השלמת לכסיקון לכלכלה הישראלית, שלדעת רבים רק בעזרתו ניתן יהיה לפענח את רותה.

סופר ירושלמי מסופרי "דור המדינה" מתמסר בימים אלה לכתובת רומן העוסק בנעוריו של חבר הוועד המנהל של רשות-השידור **אהרון פאפ**, המשמש לו דגם פסיכולוגי לשורשי הפאשיזם הישראלי. לדיברי אותו סופר, שלמד עם פאפו בבית-ספר הסדרות, סימל זה: "את האנטי-חברתיות בהתגלמותה, ואת המיסכול וההתבטלות של העולה החדש בפני בני הארץ... וכיום הוא עורך בוועד-המנהל את חשבונותיו עם יל-דוהו..." * לפני קרוב לשנה היצע העיתונאי **אורי מילישטיין** להוצאת זמורה, ביתן מודן לכתוב עבורם ספר על מילחמת-השיחור. בין הצדדים הוסכם על ספר בהיקף של 400- עמודים. מאז ועד היום עלה היקף הספר לכדי 2000 עמודים (פרקים ממנו מתפרסמים באחרונה בחצר). הספר, העומד לראות אור במהלך השנה הקרובה, עשוי לשפוך אור חדש על מהלכיה השונים של מילחמת-השיחור, ובחוגי המו"לים יש הסוברים שהוא עתיד לשבור את שיא-המכירה של הלכסיקון לביטחון ושראל של אותה הוצאה * הוצאת הארקורט, בראיית ג'ובאנוביץ בניו-יורק ראתה את הביוגרפיה שחיברה **ייררה באייר** על חתן פרס נובל, המספר האישי **מיואל בקט**, בין השאר מתארת באייר בספר, שזכה בהסכמתו של בקט, את התקופה שבה שימש בקט ליד **גיימס ג'יימס** בפאריס, וטיפל בחתו הסוציאליטי. בהמשכה של הביוגרפיה עוסב, כעשר שב בקט לדאבלין, היה מבלה שבועות רבים במיטתו "מכוון בתנוחת סופר, בעוד גופו גילה סימפטומים פסיכוסומטיים: יבלות, צפזפות, מיגרנות, גסטרונית..." כאשר נשאל על-ידי יורדו לוחכניותו השיב להם: "יש לי חשק לעשות רק דבר אחד: לשבת על התחת ולהרהר בדאגת..." * מתקפת תומרקיתנית הסית **יגאל תומרקין** במדיניות מוויאון תל-אביב ובעמדה, **מארק שאפס**, בכימיקו עולם האמנות: "כל מה שהמוויאון עושה כיום הוא, למעשה, חיקוי למה שעושה האמנות האמריקאית